

ACHTER DE SCHERMEN

nieuwsbrief van het Willem Elsschot Genootschap v.z.w.

jaargang 1 — nummer 2
januari 2000

2000 :
ook een Elsschot-jaar

De ambitie om van het W.E.G. een dynamische en bezielende vereniging te maken is, acht maanden na de oprichting, nog volstrekt niet afgenomen. Met jeugdig enthousiasme wordt het ene plan na het andere op tafel gelegd. En zo hoort het ook, want het magische jaar 2000 is voor alle leden van het W.E.G. ook een Elsschot-jaar. Op 31 mei zal het veertig jaar geleden zijn dat de grootmeester van de stijl overleed, voldoende reden om enkele belangrijke herdenkingsinitiatieven te ontplooiën.

Op zaterdag 12 februari begint ons Elsschot-jaar met een fototentoonstelling in het Museum voor Fotografie te Antwerpen, Waalse Kaai 47. Ieder W.E.G.-lid is van harte uitgenodigd voor de opening om 11.00 uur. Bij de tentoonstelling verschijnt het fotoboek *Van De Ridder tot Elsschot* waarin de meest bijzondere foto's afgedrukt worden. Het boek zal worden verstuurd in de tweede week van maart.

In mei zal een nieuw biografisch boekje van Ida De Ridder verschijnen. Het wordt een aanvulling op *Willem Elsschot, mijn vader*, dat zij in 1994 publiceerde. Uiteraard zullen de leden van het W.E.G. dit boekje in een mooie uitvoering ontvangen.

Samen met het AMVC, Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven te Antwerpen, bereiden wij een academische zitting in het najaar voor, die mogelijk gepaard zal gaan met een Elsschot-expositie. Verschillende ideeën worden nog verder uitgewerkt, in de loop van de volgende maanden zult u daar meer over horen.

[vervolg op blz. 2]

Het W.E.G. timmerert aan de weg

De eerste stappen zijn gezet. Op de persconferentie, die op 22 oktober werd gehouden in de Kamer van Koophandel te Antwerpen, stelde voorzitter Cyriel Van Tilborgh het W.E.G. voor aan de pers en de leden. Het werd een mooie, drukbezochte dag, ook al was het weer dat de dappersten van de straat veegt. Het eerste exemplaar van de W.E.G.-publicatie *Elsschot leest voor. De briefwisseling tussen Willem Elsschot en Jan C. Villerius* werd door Jan Maniewski aangeboden aan de ex-vrouw van Jan Villerius, Netty van Rotterdam. Samen met haar dochter Mirjam, die het omslag ontwierp, had ze de brieven van Elsschot teruggevonden in het huis van haar gewezen echtgenoot, die in 1996 overleed. Zij belde Vic van de Reijt met de vraag of hij belangstelling had 'iets met de brieven te doen'. In 1993 had hij een grote selectie van Elsschots correspondentie uitgegeven, waarin een deel van de briefwisseling Elsschot-Villerius was opgenomen. Maar nu bleek dat er meer was. Van de Reijt vroeg Wieneke 't Hoen, medebezor-

Het eerste exemplaar werd door Jan Maniewski aangeboden aan de ex-vrouw van Jan Villerius, Netty van Rotterdam.

[vervolg van blz. 1]

Meer dan driehonderd leden zo kort na het eerste startschot, dat vraagt om een extraatje. Na 'stijlvol leden lijmen' past een 'zinvol leden belonen' en daarom ontvangt u eerstdaags de zojuist bij Querido verschenen Salamander Klassiek-uitgave van Elsschots Een ontgoocheling en Het dwaallicht. Deze prachtige Antwerpse novellen staken we in een speciaal W.E.G.-jasje.

Na het verschijnen van onze eerste nieuwsbrief ontvingen wij veel positieve reacties, en dat is natuurlijk stimulerend. Maar er waren ook enkele taalbeheersers, zowel uit Vlaanderen als uit Nederland, die ons aanmaanden nauwgezet ter toe te zien op woord- en taalgebruik. Deze vingerwijzigingen nemen wij zeer ter harte en de redactie zal niet aarzelen om een scherpere snoeipen te hanteren.

Wij hopen dat onze leden als kritische, maar rechtvaardige rechters blijven toekijken.

Cyriel Van Tilborgh

ger van de Elsschot-editie in voorbereiding, om samen met hem de brieven plus al zijn artikelen over Elsschot uit te geven. De leden van het W.E.G. ontvingen inmiddels de luxe, genummerde en gebonden uitgave van *Elsschot leest voor* met de cd in een apart hoesje (deel 3 en 4 van de W.E.G.-serie).

De persconferentie werd afgesloten met een voorvertoning van de tv-film *Kaas*, gemaakt door Orlow Seunke. Dat de film in de smaak viel bij de W.E.G.-leden bleek wel uit het grote aantal mensen dat de film helemaal uitkeek. In tegenstelling tot wat eerder in *Achter de schermen* werd aangekondigd, was *Kaas* niet op 24 oktober op de Nederlandse televisie te zien, maar op 30 december. Of *Kaas* ook nog uitgezonden wordt op de Vlaamse televisie, is ons niet bekend.

Het tweede W.E.G.-evenement vond plaats op de Boekenbeurs van Antwerpen op 1 november. Vic van de Reijt en Walter Mees, beiden bestuurslid, informeerden de toeschouwers over *Elsschot leest voor* en discussieerden over de volgende Elsschot-film, *Lijmen*. Het been door Robbe De Hert (met onder anderen Mike Verdrengh, Koen De Bouw, Sylvia Kristel en Willeke van Ammelrooy). Ook het net verschenen boekje van Ferdinand Auwera, co-scenarist van de film, kwam ter sprake. Daarnaast hield Guusje Van Tilborgh een voordracht uit *Lijmen*. Op deze manier heeft het W.E.G. zich buiten de kleine kring van 'diehards' kunnen presenteren, hetgeen natuurlijk heel belangrijk is, ook in de toekomst.

Inmiddels is het W.E.G. alweer druk bezig met de voorbereiding van volgende Elsschot-evenementen. Van 12 februari 2000 tot eind april zal in het Museum voor Fotografie te Antwerpen een fototentoonstelling worden gehouden met vele originele en unieke foto's, grotendeels afkomstig uit de familiearchieven. Daarbij zal een boekje verschijnen onder de titel *Van De Ridder tot Elsschot*, samengesteld door Wieneke 't Hoen, met daarin de mooiste foto's, aangevuld met toepasselijke citaten uit Elsschots werk en brieven. De foto's geven een beeld van het leven van Alfons De Ridder, alias Willem Elsschot: van bohémien tot gevierd schrijver; van baldadige scholier tot succesvol publiciteitsagent; van zijn familie en zijn vrienden. *Van De Ridder tot Elsschot* wordt uitgegeven door Em. Querido's uitgeverij. Voor de leden van het W.E.G. zal wederom een speciale uitvoering ontworpen worden.

Verder werkt het W.E.G. aan de uitbreiding van de W.E.G.-site. Het is de bedoeling dat de site naast nieuwtjes en praktische informatie ook een archief van Elsschot-artikelen zal bevatten. De enige moeilijkheid bij het opzetten van zo'n archief is het auteursrecht. Daarom roepen wij bij deze iedere auteur die een artikel over Elsschot schreef op zijn/haar artikel beschikbaar te stellen, zodat de W.E.G.-site geen eenzijdig beeld hoeft te geven van de in de loop der tijd verschenen artikelen.

♦ Willem Elsschot met Krist (zoon van Walter) in de tuin achter het huis in de Lemméstraat

Minne leest voor

Marco Daane

De Gentse dichter Richard Minne zou beslist lid geworden zijn van het Willem Elsschot Genootschap, zo valt op te maken uit een van zijn brieven. In kranten- en tijdschriftartikelen schreef hij lovend over Elsschot; en er was meer.

In *Elsschot leest voor* is ook Jan Villerius' getuigenis opgenomen van Elsschot, die bij de open haard grinnikend het sarcastische 'Grafchrift' van Richard Minne uit het hoofd voordroeg:

Gij verwacht u aan iets chics,
 daar aan den oever van den Styx?
 Misschien is 't iets, misschien is 't niks.
 X.

In merkwaardig contrast daarmee staat dat Elsschot, niet veel eerder of later dan dit voorval, zich zijn eigen gelegenheidsgedicht voor diezelfde Richard Minne niet meer herinnerde. Na een vraag van Theo Vesseur over dat gedicht moest Elsschot in november 1957 naar Minne schrijven om zijn geheugen wat op te frissen.

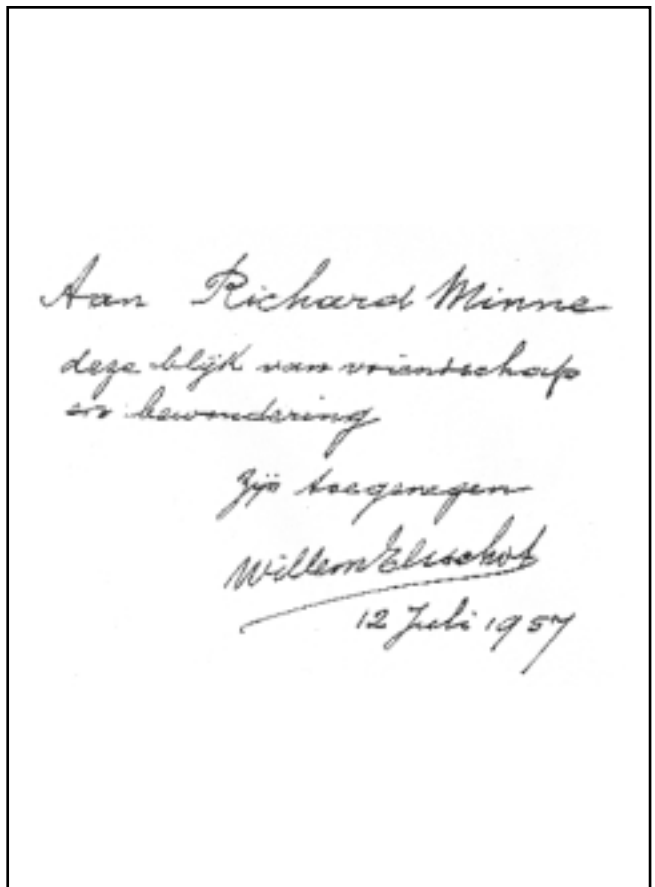
Toen ook Jan Villerius hem aan dat gedicht herinnerde, bleek de treffende opening 'Nuchtere dronkaard, / tedere woestaard; / snikkende vloeker, / weerstrevende Godzoeker...' hem nog steeds te bevallen. 'Die tegenstellingen in iedere regel. Dat is vrij goed, nietwaar?' luidde zijn retorische vraag. En dat is het zeker, deze fraaie typering van Minne - een Gentse 'soortgenoot' van Elsschot.

Jan Villerius stipte Elsschots gevoelens van verwantschap met Minne al aan, verwijzend naar de voordracht uit het hoofd van 'Grafchrift'. Minne heeft op zijn beurt met liefde over de schrijver Elsschot geschreven - en ook gesproken, een minder bekend gegeven.

Richard Minne (1891-1965) was min of meer van dezelfde generatie als Elsschot. Zijn levensloop bevat zelfs een aantal curieuze gelijkenissen met die van Elsschot. Zo ging hij school op het Koninklijk Atheneum - zij het natuurlijk dat van Gent, zijn geboortestad. Net als Elsschot volgde hij er de handelsafdeling en net als Elsschot, die van Pol de Mont les kreeg, had hij er een geliefde Vlaamse dichter als leraar Nederlands: René de Clercq. Zijn eerste prijsboekje voor Nederlands, de jongerentijdschriften, de rebelse adolescentie en zelfs de loopbaan in de 'commerce': Minne heeft

het allemaal gekend. Hij werd handelsreiziger voor de winkel in ellengoed en herenkleding van zijn moeder. Het was echter meteen het laatste punt van overeenkomst in hun maatschappelijke carrières. Minne had een grondige hekel aan de handel en was er anders dan 'Boorman' ook totaal niet bedreven in. Liever leefde hij zijn marxistische opstandigheid uit. Die kostte hem uiteindelijk het lidmaatschap van de Belgische Werkliedenpartij, na veel rumoer tijdens de Eerste Wereldoorlog. Ontnuchterd door oorlog en politiek richtte Minne zich op de literatuur. Op zijn 25ste had hij zijn eerste 'echte' literaire werk gepubliceerd: drie gedichten en een verhaal in het tijdschrift *Regenboog*. Met de ironische en melancholieke verzen uit het mini-tijdschrift *'t Fonteintje* en de bundel *In den zoeten inval* verwierf hij zich daarna enige bekendheid. Het zijn die ironie en het scherpe, maar geestrijke sarcasme van zijn brieven en journalistiek proza die Jeroen Brouwers er eens toe bracht Minne de 'boerse broer van Willem Elsschot' te noemen.

'Broer', want inderdaad stroomde de inkt van bewogen sarcasten door hun beider aderen.

▲ Opdracht van Willem Elsschot aan R. Minne in een exemplaar van Elsschots 'Verzameld werk'

Minne dichtte Elsschot wat dat betreft een voortrekkersrol in Vlaanderen toe: 'De nieuwe toon die Elsschot in het Vlaamse proza gebracht heeft wist hij ook in de poëzie ingang te doen vinden. Vóór hem waren bij ons nog nooit zulke verzen geschreven als 'Het Huwelijk' (...): zakelijkheid én liefde', schreef hij in 1952 in zijn krant *Vooruit*. Het is zelfs niet ondenkbaar, dat Elsschot regelrechte invloed op Minne heeft uitgeoefend. Minnes verwijzingen naar mogelijke literaire leermeesters waren altijd vrij eenzijdig. Een enorm aantal Franse auteurs (Denis Diderot, Jules Renard, Jules Vallès, Georges Courteline, etc.) passeerde dan de revue, aangevuld met o.a. Tsjechov. In het televisie-interview uit de bekende serie *Ten huize van...* maakte hij in 1962 echter ook openlijk gewag van schatplichtigheid aan Elsschot. En toen Elsschots *Brieven* in 1993 verschenen, viel er opnieuw een stukje van die puzzel te leggen. Na de ontvangst en lezing van Elsschots *Verzameld werk* waren hem herinneringen voor ogen gekomen en had hij hem op 18 juli een brief geschreven: 'Zo heb ik bij 'Villa des Roses' weer een stukske van mijn twintig jaren herleefd, toen ik voor de eerste maal met uw roman kennis maakte en de vlaamse literatuur van een andere kant leerde kennen. Gij hebt mij toen definitief van de belletrie genezen, een kwaal die alle beginnelingen beloert. Idem wat uw verzen uit die tijd betreft.' Lag daar dus iets van de bron van Minnes werk, waaruit de soms nuchtere, soms dronken 'weerstrevende Godzoeker' spreekt? Zoals uit 'Rozenkrans':

Mijn leven werd, o Heer, niet opgebouwd,
uit de overweldigende dingen
waar men geschiedenis uit houdt
en epopeeën doet zingen.

Ik ben, o Heer, slechts als het veer
dat op twee oevers waakt,
maar bij een hoge stroom te keer
halfwege in nood geraakt.

Maar Minne is inderdaad wel een 'boerse' broer, omdat er ook iets is dat hem van Elsschot scheidt: hun taalgebruik. Elsschot staat bekend om zijn hypergevoeligheid voor verzorgde taal, maar Minne gebruikte volkse en 'gestudeerde' woorden door elkaar, stak de loftrumpet over het Gents en importeerde dialectwoorden in zijn proza. Volkstaal, dialect en Gents waren voor hem allemaal vormen van taal die op gebruik door de schrijver lagen te wachten, net als het ABN. Die no-nonsensehouding verbond hem op een

bepaalde manier ook weer met Elsschot. De twee waren vooral gelijkaardig als literaire 'figuren'. In zijn stukken over Elsschot verwees Minne instemmend naar diens denkwijze over schrijven. Het meest uitgebreid deed hij dat in 1945. De aanleiding was misschien wel het grootste compliment dat Minne een andere auteur kon maken: een voordracht uit Elsschots werk.

Veel voorbeelden van voordrachten door Minne uit andermans werk zijn niet bekend. Bij twee van de gedocumenteerde gelegenheden was het Elsschot die hij opdiepte. In september 1940, tijdens een lezing over 'Vlaamsche poëzie' in de Gentse universiteits aula (onder leiding van Elsschots vriend Daan Boens), besprak Minne twee dichters en las uit hun werk voor: Jan van Nijlen en Willem Elsschot. Aardiger was een Elsschot-avond in de Gentse Koninklijke Nederlandse Schouwburg op 13 januari 1945. Minne was daarbij de inleider van dienst. Het literaire tijdschrift *De Faun* deed verslag:

Richard Minne belichtte de persoonlijkheid van den auteur en stelde hem voor als dichter en prozaschrijver. Hij wees erop hoe Elsschot wel als satiristisch romancier een goede faam geniet, maar hoe zijn wrange levens-echte poëzie te weinig tot het publiek is doorgedrongen. In aansluiting hiermee las R. Minne het prachtige gedicht 'Het Huwelijk' voor, gedicht dat verdient klassiek te worden in onze letteren.

Na Minne volgde Frans Roggen, met een voordracht uit *Tsjijs*. Volgens het verslag werd hij 'door het talrijke publiek langdurig en enthousiastisch toegejuicht, waarna ook den auteur, die in de zaal aanwezig was, een welgemeende ovatie te beurt viel.'

Inderdaad: Elsschot woonde de avond zelf bij en hoorde Minne uit zijn werk voorlezen. Wat hij ervan gevonden heeft, valt slechts te raden. De dichteres Christine D'Haen was niet zo te spreken over Minnes presentatie. In *Zwarte sneeuw* is haar notitie terug te vinden: 'Gisteren was er een voordracht over W. Elsschot. R. Minne heeft wel het te verwachten gezicht. Hij is klein, mager en slechtgebouwd, met zeer vinnige ogen onder scherpe samentrekbare wenkbrauwen, en een dunne mond. Hij heeft tegelijk iets goeds en iets zeer nerveus. Zijn voordracht was hyperbanaal.' Het lijdend voorwerp voldeed daarentegen niet helemaal aan haar verwachtingen: 'Elsschot zelf moest voor mij heel anders zijn: groot, sommail, ruw en triestig. Helaas, de kunst is als de zaterdagse kuis geworden.'

Hyperbanaal of niet, Minnes inleiding licht meer dan een tip van de sluier op over zijn verwantschap met Elsschot. Zijn aantekeningen werden in het inmiddels bijna onvindbare tijdschrift *Nu* gepubliceerd, inclusief tal van zetfouten die zelfs de titel niet onberoerd lieten: 'Nota's voor een kliene voordracht over den grooten Elsschot' zou die hebben geluid. Minne rekende Elsschot in het stuk vooral tot een soort 'literair ras':

Er zijn 'literatoren' en er zijn 'mensen die schrijven'. Over een 'literator' spreekt ge, met een stijf bo[o]rdje aan en een paar glacéhandschoenen. Over 'een mensch die schrijft' spreekt ge, met uw handen in uw broekzakken en een pijp in uw mond.

Literatoren en 'mensen die schrijven' worden doorgaans over één kam geschoren, maar zij zijn antipoden. Elsschot is een 'mensch die schrijft'. En zwijgt waar hij niets te zeggen heeft. (Een 'literator' zwijgt nooit: hij verkondigt zijn oordeel over het surrealisme, de penicil[]line, het bimetalisme, de Indische wijsbegeerte, enz.).

Elsschot is één der weinigen, die buiten het literaire rumoer staan. Hij maakt geen deel uit van alle mogelijke en onmogelijke gezelschappen, woont geen recepties en banketten bij.

Dat ligt niet slechts in zijn natuur, het is tevens een karakteristiek van het geslacht tot hetwelk hij behoort: het geslacht dat van na 'Van Nu en Straks' komt. (Een ander voorbeeld: de fijne dichter Jan Van Nijlen).

En tot dat laatste geslacht, en tot de 'mensen die schrijven', rekende Minne natuurlijk ook zichzelf. Net als Elsschot later had Minne met een relatief klein oeuvre toen alles al gezegd, en zweeg hij als literator.

Voor elkaars 'recepties en banketten' maakten ze overigens een uitzondering. Tijdens de viering van Minnes zestigste verjaardag op 3 december 1951 was Elsschot één van de inleiders van dienst. Voor het bijbehorende *Vriendenboek* schreef hij het eerder genoemde 'Nuchtere dronkaard'. Eén van de elf luxe-exemplaren van het boek werd speciaal voor Elsschot gedrukt. Nauwelijks een halfjaar later, bij Elsschots zeventigste verjaardag, 'restitueerde' Minne door in het feestcomité zitting te nemen. Het menu van het bijbehorende feestmaal bewaarde hij. Kort na Elsschots overlijden bekende Minne in *Vooruit* waarom: 'Willem Elsschot is een unicum in onze literatuur. Wellicht is het daarom dat ik zoiets als een documentatie over hem en over zijn werk aangelegd heb...' Elsschots ode aan hemzelf én het menu maakten er deel van uit.

Openbare loftuitingen hoeven natuurlijk geen sluitend bewijsmateriaal te zijn voor iemands werkelijke opvattingen. Gelukkig getuigen Minnes eigen

KOLOPHON

DIT VRIENDENBOEK WERD TER GELEGENHEID VAN DE ZESTIGSTE VERJAARDAG VAN RICHARD MINNE, GEBOREN TE GENT OP 30.II.1891, DOOR LEESCLUB BOEKUIL TIJDENS ZIJN ACHTSTE WINTERSEIZOEN UITGEGEVEN. BANDOMSLAG, PORTRET EN TYPOGRAFISCHE VERZORGING ZIJN VAN JOZEF CANTRÉ. HET WERD GEDRUKT OP DE PERSEN VAN DE DRUKKERIJ ERASMUS GENT, IN EEN OPLAAG VAN 511 EXEMPLAREN, WAARVAN ELF OP JAPANS PAPIER VAN A TOT K EN 500 OP FEATHERWEIGHT GENUMMERD I-500

DIT IS NR I
GEDRUKT VOOR
WILLEM ELSSCHOT

▲ Eén van de elf luxe-exemplaren van het 'Vriendenboek' voor Minne werd speciaal voor Elsschot gedrukt.

brieven zo mogelijk nog sprekender van het belang dat hij aan Elsschot hechtte. In september 1941 gekscheerde hij met Raymond Herreman over het oprichten van een 'Stendhal-club' en spotte hij wat met een oud *Forum*-nummer: 'Die Hollanders: niet te verteren; die Vlamingen:... hum, hum... gelukkig dat Elsschot daar is (en avant voor een Elsschot-club!).' Een tweede vaste correspondent, Maurice Roelants, vroeg hem in november 1959 voor *Elsevier's Weekblad* welke Nederlandstalige schrijver hij voor de Nobelprijs zou voordragen. Minne hoefde niet lang na te denken:

Ik zou Willem Elsschot zeggen. Officieel zou dat natuurlijk Streuvels of Teirlinck moeten zijn. (De Hollanders ken ik niet voldoende). Maar Elsschot is representatief voor het kleinburgerlijke Vlaanderen. Wat natuurlijk niet wil zeggen dat hij een kleinburgerlijk auteur is, althans niet in de pejoratieve betekenis die aan dit woord gehecht wordt. Ik meen vroeger ergens geschreven te hebben: Elsschot is onze vlaamse Courteline.
[...] ... voor mijn part, als jurylid: Elsschot.

Ook de laatste bijdrage die Minne aan een literair tijdschrift leverde, handelde over Elsschot. Naar aanleiding van diens overlijden vatte hij in het *Nieuw Vlaams Tijdschrift* hun beider schrijversaad nog één keer samen: 'Het Verzameld Werk van Willem Elsschot beslaat in totaal 750 bl. Daarin heeft hij alles gezegd wat hij te zeggen had. Verder heeft hij er het zwijgen aan toegedaan. Wat niet alleen een bewijs van glimlachende nederigheid, maar ook van morele kracht betekent.'

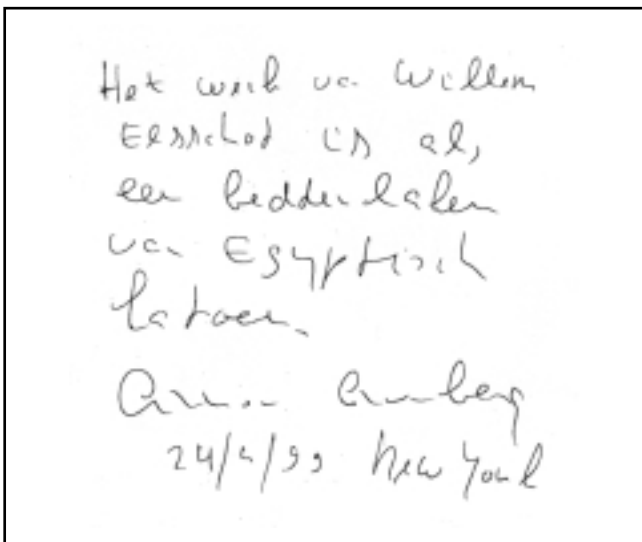
Met dank aan Rolf Beens, Kris Landuyt, Dirk Leyman en Marc Somers

Arnon Grunberg

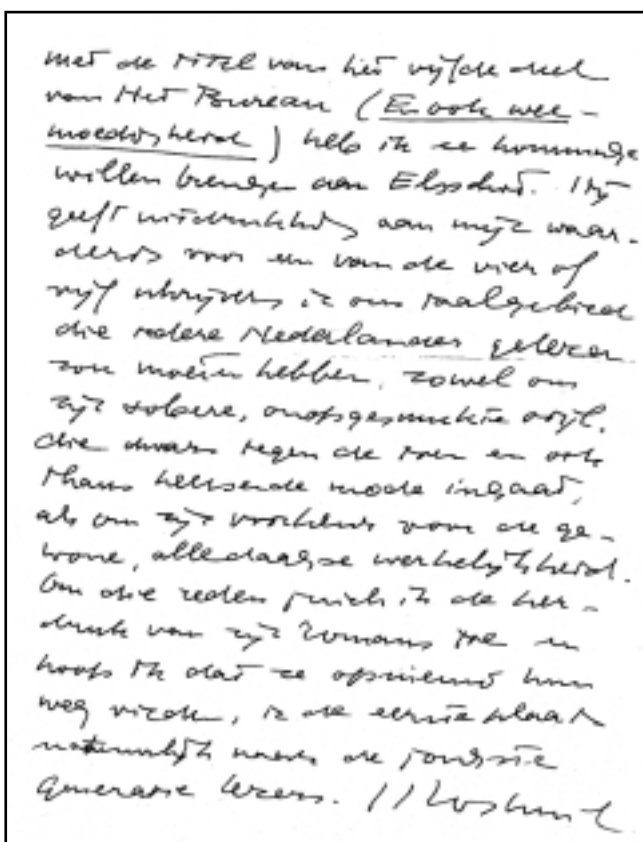
'Het werk van Willem Elsschot is als een beddenlaken van Egyptisch katoen.'

Arnon Grunberg, 24 april 1999, New York

J.J. Voskuil

'Met de titel van het vijfde deel van Het Bureau (En ook weemoedigheid) heb ik een hommage willen brengen aan Elsschot. Het geeft uitdrukking

aan mijn waardering voor een van de vier of vijf schrijvers in ons taalgebied die iedere Nederlander gelezen zou moeten hebben. Zowel zijn sobere, onopgesmukte stijl, die dwars tegen de toen en ook thans heersende mode ingaat, als zijn voorkeur voor de gewone, alledaagse werkelijkheid. Om die reden juich ik de herdruk van zijn romans toe en hoop dat ze opnieuw hun weg vinden, in de eerste plaats naar de jongste generatie lezers.

J.J. Voskuil'

ELSSCHOTTIANA

Verzameld door Cyriel Van Tilborgh

Fototentoonstelling in het Blaauwhoedenveem

Op pagina 104 van het boek Vier eeuwen veembedrijf* staat: 'Blaauwhoedenveem werd door de andere vemen als de sterkste partij gezien. Meermalen beklagden directieleden van Vriesseveem

en het Nederlandsche Veem zich over de slinkse en onbetrouwbare manier van concurreren van Blaauwhoedenveem. Een bestuurder van het Nederlandsche Veem, J.D. Tjakkes, was in 1903 nog steeds uit op revanche op Blaauwhoedenveem, die tien jaar eerder van Klappmutsenveem het tot dan toe gezamenlijk verrichte koffiewerk voor de Nederlandsche Handel-Maatschappij had weten af te pakken.'

Frans Laarmans koos dus het meest Boormanische veem uit om zijn twintig ton Edammers op te slaan: 'Maar als die Blauwhoedenveemensen soms dachten dat hun benaming "patentkelders" indruk op mij gemaakt heeft, dan hebben zij 't glad mis. Kom, kom. Daar bijt ik niet in, heren!'

In de oude gebouwen van het Blaauwhoedenveem te Antwerpen is nu het Museum voor Fotografie ondergebracht, waar de fototentoonstelling 'Van De Ridder tot Willem Elsschot' zal worden gehouden.

*Hugo van Driel, *Vier eeuwen veembedrijf. De voorgeschiedenis van Pakhoed 1616-1967*. Rotterdam (Koninklijke Pakhoed N.V.), 1992.

HP/De Tijd (van 10 september 1999) was W.F. Hermans dé schrijver van de eeuw met De donkere kamer van Damocles (1958). Vlaamse auteurs komen er bekaaid af met toch een zevende plaats voor Willem Elsschot (Kaas), maar voor de rest mogen alleen Paul Van Ostaijen, Hugo Claus en Herman Brusselmans mee aanschuiven aan de feestdis der 100 gelauwerden. Willem Kuypers, literair redacteur bij de Volkskrant, publiceerde twee jaar geleden het pantheon van de wereldliteratuur. Tussen zijn persoonlijke top-200 (Het ISBN van de wereldliteratuur) fladderden welgeteld drie Vlaamse witte raven: Louis Paul Boon, Hugo Claus en Willem Elsschot. Hoe willekeurig dergelijke klasseringen wel zijn, bewijst de bibliotheek van de beste 100 aller tijden, zoals die in 1980 door de redacteurs van de Duitse weekkrant Die Zeit werd ingevuld. Hoeft het gezegd dat deze keer ook onze Noorderburen op geen genade kunnen rekenen? In Teutoonse ogen komt geen enkele Nederlandstalige auteur in aanmerking voor onsterfelijke roem.'

Frank Hellemans, 'Het janusgezicht van de schrijver'. In: *Knack* Boeken (27 oktober 1999), p. 5.

Heel vervelend

'Tot mijn opluchting ontving ik vandaag de bevestiging van mijn lidmaatschap van het W.E.G. Nadat ik het geld had overgemaakt, realiseerde ik mij dat dit systeem wel eens een variant zou kunnen zijn op het "Algemeen Wereldtijdschrift voor... enz." En dat er dus helemaal geen genootschap zou bestaan, maar slechts één persoon die de overgemaakte gelden int en niets meer van zich laat horen. En dat is voor een echte hollander heel vervelend, kan ik u verzekeren.'

Wim Bouterse, Haarlem

Lijstjes...

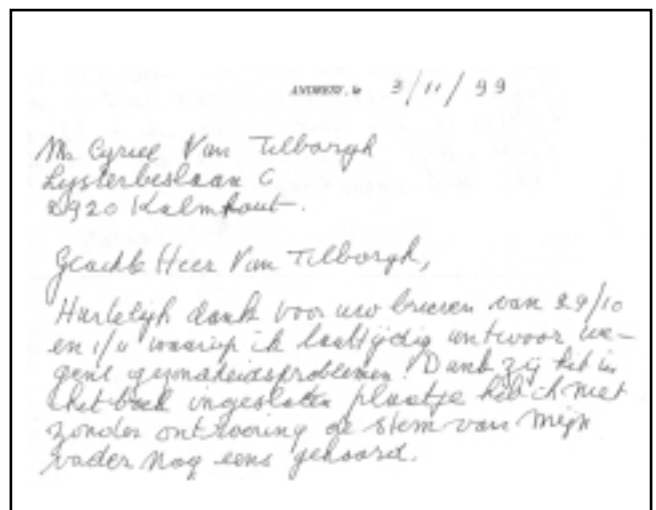
'Lijstjes, lijstjes en nog eens lijstjes. Met het nieuwe millennium in zicht, worden overal de neuzen geteld van schrijvers-blijvers. Soms gaat het over de beste honderd van de afgelopen honderd jaar in de Nederlandse literatuur. Volgens Max Pam in

Niet zonder ontroering

'Hartelijk dank voor uw brieven van 29/10 en 1/11 waarop ik laattijdig antwoord wegens gezondheidsproblemen. Dank zij het in het boek ingesloten plaatje heb ik niet zonder ontroering de stem van mijn vader nog eens gehoord...'

Jan De Ridder, Andresy

Onverwachte gongslagen...

'Voor het "fatale" laatste nummer van Kunst & Cultuur vroeg de redactie mij een stuk te schrijven over "mijn domein in de wereld der kunst". Dat lijkt eenvoudiger dan het is. Samengevat beslaat dit domein de miljoenen indrukken uit mijn leven die ik ooit heb geregistreerd, die ergens opgeslagen liggen in de buurt van mijn middenrif en die ik druppelsgewijs prijsgeef in reeksen woorden, die ik zo listig en zorgvuldig mogelijk tracht te rangschikken, zodat - om Willem Elsschot te citeren - iets ontstaat dat stijl heet, "iets dat alleen bevattelijk is voor die een ziel hebben, iets wat te maken heeft met een blauwe hemel en onverwachte gongslagen" [...]

Over die miljoenen indrukken uit mijn leven die ik ooit heb geregistreerd en die ergens opgeslagen liggen in de buurt van het middenrif probeer ik dus te schrijven, dit wil zeggen "stijl" voort te brengen, en opnieuw citeer ik Willem Elsschot: "met de bedoeling het voortbrengen van het blauw en de gongslag, het blauw als de slag verwacht wordt en de slag als men het blauw begint op te zuigen".'

Jef Geeraerts, 'Geeraerts' gevoelige snaar'. In: *Kunst & Cultuur. Maandblad van het Paleis voor Schone Kunsten* (december 1999), p. 11.

Het alfabet volgens Marnix Gijsen

'**Cynicus.** Cynicus komt van het Grieks en betekent: van de hond. Dat hebben ze van Elsschot ook gezegd. Maar hij was de gevoeligste, de tederste mens die men zich kon indenken.'

Overgenomen uit 'Een selectie uit de interviews'. In: *De Standaard*, Standaard der Letteren (14 oktober 1999), p. 2. Uit een interview van 22 juni 1973.

VOLGEND NUMMER

De artikelen over het Volledig Werk in voorbereiding en over de Elsschot-genootschappen in de loop der tijd houdt u nog van ons tegoed. De rubrieken 'Elsschot en het W.E.G. in de media' en 'Elsschottiana' zullen voortaan in elk nummer terugkeren.

COLOFON

Deze Nieuwsbrief 'Achter de Schermen' uitgegeven door het Willem Elsschot Genootschap v.z.w. verscheen in januari 2000 in een oplage van 500 exemplaren. 350 exemplaren, bestemd voor de leden van het W.E.G., werden gedrukt op Job Parilux. 150 exemplaren, bestemd voor de pers en diverse geïnteresseerden, werden gedrukt op Mediaprint.

Lezersservice

<http://www.weg.be>
info@weg.be

Bank

België: KBC Bank - Antwerpen
409-8578841-11
Nederland: ABN AMRO BANK - Putte
53 28 777 13

Secretariaat

Lijsterbeslaan, 6
B-2920 Kalmthout - België
tel: 03/666.78.70
fax: 03/666.25.42

Redactie

Wieneke 't Hoen (elsschot@hotmail.com)
Walter Mees (walter.mees@kbc.be)

Bestuur

Voorzitter:
Cyriel Van Tilborgh (cyriel.vantilborgh@kbc.be)
Vice-voorzitter:
Vic van de Reijt (v.van.de.reijt.nijgh@querido.nl)
Bestuursleden:
Jan Maniewski
Wieneke 't Hoen
Walter Mees

Vormgeving

Alveko bvba (info@alveko.be)

Sponsors W.E.G.

Alveko bvba
V/H Boorman en Laarmans
Canvas
Censydiam nv
Ernst & Young nv
Gazet van Antwerpen
KBC Bank & Verzekering nv
Knack-Weekend
De Morgen
De Standaard
Em. Querido's Uitgeverij nv
VBF Groep
Vrij Nederland
VVL/BBDO nv